

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 10, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 658.14/17

*А. В. Колеватова,
к. е. н., старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв*

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*A. V. Kolevatova,
candidate of economic sciences, teacher of department of finances,
banking and insurance Mykolaiv national university of the name of V.O. Sukhomlynsky, Mykolaiv*

BASIC PRIORITY DIRECTIONS AND MECHANISM OF PROVIDING OF FINANCIAL SAFETY OF ENTERPRISE

Однією із найважливіших умов стійкого розвитку підприємств є забезпечення високих кінцевих результатів їх підприємницької діяльності за рахунок ефективної системи фінансової безпеки, змістом якої виступає розробка і реалізація комплексу заходів щодо захисту фінансових інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз. У статті виявлено основні загрози щодо стабільної фінансової діяльності підприємства. Обґрунтовано тісний зв'язок фінансової безпеки підприємства із зовнішніми факторами та доведено необхідність впровадження заходів щодо своєчасної адаптації до змін шляхом вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

One of major terms of steady development of enterprises there is providing of high end-point them entrepreneurial activity due to the effective system of financial safety, as maintenance of that development and realization of complex of measures come forward in relation to protecting of financial interests from external and internal threats. In the article essence and basic constituents of financial safety of enterprise are certain as a managing subject. Basic threats are educed in relation to stable financial activity of enterprise. Close connection of financial safety of enterprise is reasonable with external factors and the necessity of introduction of measures is well-proven in relation to timely adaptation to the changes.

Ключові слова: фінансова безпека, фінансовий механізм, фінансові інтереси, загрози та ризики, система забезпечення фінансової безпеки, фінансове планування, інвестиційна привабливість.

Keywords: financial safety, financial interests, threats and risks, system of providing of financial safety, financial planning, investment attractiveness.

Постановка проблеми. Фінансова безпека підприємства є найважливішою складовою економічної безпеки держави і розглядається як стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, що характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

В умовах економічної кризи, що характеризується високим рівнем фінансових ризиків, важливим завданням для забезпечення життєздатності суб'єкта господарювання є гарантування фінансової безпеки підприємства.

Сучасний стан економіки України істотно ускладнює умови діяльності господарюючих суб'єктів, тому постає проблема гарантування в ринкових умовах фінансової безпеки підприємств шляхом запровадження відповідного механізму управління. Відпрацювання механізму управління фінансовою безпекою підприємства гарантуватиме протидію загрозам фінансового характеру, стабільний розвиток підприємств, їх прибуткове функціонування та підвищення економічного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним і практичним аспектам фінансової безпеки приділено наукові праці вчених, серед яких слід виділити наступних: О.І. Барановський, В.В. Бурцев, О.Д. Василик, М.Ю. Дмитрієва, М.М. Єрмошенко, Я.А. Жаліло, Н.П. Капустін, О.Ф. Новикова, С.А. Олейніков, Г.А. Пастернак-Таранушенко. Вирішенню окремих аспектів фінансового забезпечення на рівні суб'єктів господарювання приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як О.В. Ареф'єва, І.О. Бланк, А.Е. Воронкова, С.М. Ілляшенко, Г.В. Задорожний, Г.В. Козаченко, Л.А. Костирко, В.П. Пономарьов, О.О. Терещенко, В.В. Шликов та інші.

Теоретичну основу досліджень, присвячених питанням розробки механізму управління фінансовою безпекою підприємства, складають праці таких науковців як В.В. Орлова, К.С. Горячева, І.П. Мойсеєнко [8], О.М. Марченко, В.В. Шликов, І.О. Бланк [4], М.М. Єрмошенко [6], Х.О. Турхан та ін.

Відаючи належне значним науковим працям авторів, варто зазначити, що, не зважаючи на численність досліджень в галузі розробки механізму управління фінансовою безпекою, серед науковців не існує єдиної точки зору щодо його сутності та складових.

Формулювання цілей статті. Беручи до уваги сутність процесу фінансового забезпечення, метою нашого дослідження є обґрунтування основних загроз, визначення складових управління фінансовою безпекою підприємства з урахуванням факторів впливу внутрішнього і зовнішнього середовища та удосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова безпека підприємства відображає захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності.

Зміст цього поняття містить у собі систему засобів, які забезпечують конкурентоспроможність і фінансову стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівників.

Більшість дослідників дотримуються думки, яка базується на визначенні фінансової безпеки держави, екстраполюючи її на мікрорівень. У загальному випадку фінансову безпеку суб'єктів підприємництва представляють як певний механізм, що, з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів.

За визначенням професора М.М. Єрмошенка [6], під фінансовою безпекою підприємства розуміють фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів [6, с. 47].

На думку О.Ю. Амосова фінансова безпека підприємства визначається як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, що виражається у високих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, структури його капіталу, норми дивідендних виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його розвитку [1, с.9].

О.В. Ареф'єва визначає фінансову безпеку підприємства як діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективах [2, с.21].

Найбільш повне визначення фінансової безпеки наводить І.О. Бланк, який визначає під фінансовою безпекою підприємства кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, який забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри яких визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його сталого розвитку в поточному і перспективному періодах [4, с.12].

Аналіз наукової літератури дав змогу виділити наступні головні загрози у фінансово-економічній безпеці підприємства:

- загрози макросередовища – стан національної економіки; рівень податкового навантаження; зміна курсу валюти; досить високий рівень інфляції; рівень фінансової залежності від інших країн; несприятливий інвестиційний клімат; відтік кваліфікованих кадрів; зменшення пропозиції трудових ресурсів;
- загрози мікросередовища – зростання рівня споживчих цін, погіршення якості сировини і матеріалів, недостатній рівень ділової активності суб'єктів ринку;
- загрози внутрішнього середовища – нерациональне використання фінансових і матеріальних ресурсів; низький рівень кваліфікації персоналу; недостатній обсяг резервних та страхових фондів; низький рівень конкурентоспроможності продукції [2, с.13].

Виходячи з проведеного аналізу поглядів науковців, ми пропонуємо під фінансовою безпекою підприємств розуміти діяльність з управління ризиками та захисту інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва в поточній та стратегічній перспективах.

Ефективне забезпечення фінансової безпеки підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України неможливе без системного підходу до нього. Тому актуальною задачею є формування механізму управління фінансовою безпекою підприємств як прояву комплексного підходу до організації такої системи.

Важливим аспектом дослідження механізму управління фінансовою безпекою підприємства є аналіз функцій, які реалізовує цей механізм. До складу основних функцій механізму управління фінансовою безпекою підприємства можна віднести планування (програмування і прогнозування), організацію і регулювання, стимулювання і контроль [6] (рис. 1).

Рис. 1. Функціональна структура механізму управління фінансовою безпекою підприємства

У складі механізму управління фінансовою безпекою підприємства доцільно виділяти взаємозалежність з фінансовою безпекою держави, а тому необхідно показати вплив інших механізмів економічного регулювання на механізм управління фінансовою безпекою підприємства (рис.2).

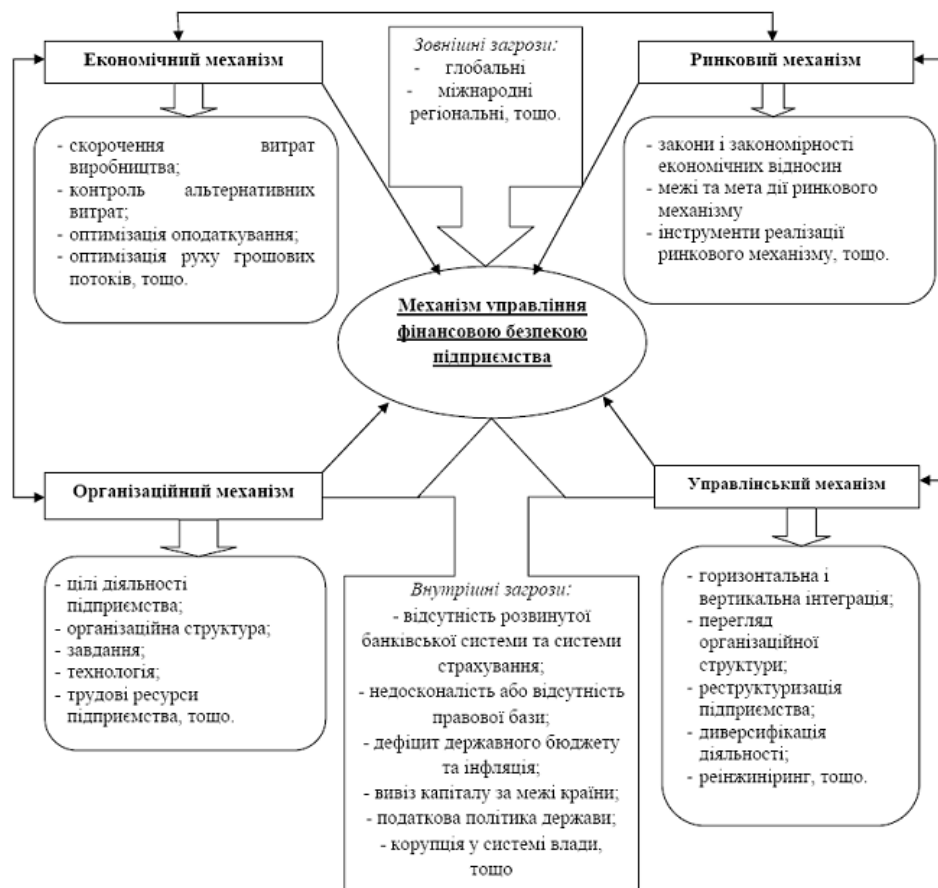

Рис. 2. Схема взаємозв'язку механізмів економічного регулювання

Процес забезпечення фінансової безпеки підприємства можна розглядати, як процес запобігання всебічних збитків від негативних дій на економічну безпеку підприємства за різними аспектами її фінансово-господарської діяльності.

В сучасному економічному середовищі існує безліч загроз, які впливають на фінансові інтереси підприємства і які в довгостроковому періоді можуть негативно відобразитись на його фінансовій стійкості, платоспроможності та загальному фінансовому стані.

Загрози, що з'являються з зовнішнього середовища в першу чергу обумовлені об'єктивними процесами: глобалізацією фінансових зв'язків, високим ступенем інтеграції, загостренням проблем обмеженості ресурсів, посиленням конкуренції та конфліктів між державами в сфері завоювання світового економічного простору.

Внутрішні загрози виникають в результаті неефективної фінансово-економічної політики керівництва підприємства, нерациональне визначення пріоритетів фінансового менеджменту, невчасне реагування на негативні тенденції в діяльності підприємства.

Для попередження загроз фінансовій безпеці важливим є визначення множини завдань, які потребують першочергового вирішення, зокрема:

- забезпечити й постійно підтримувати високий рівень кваліфікації працівників;
- забезпечити розвиток техніко-технологічних можливостей та потужностей підприємства з метою досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності;
- досягти високої ефективності менеджменту підприємства;
- забезпечити фінансову стійкість та економічне зростання підприємства.

Дослідивши методи та інструменти механізму управління фінансовою безпекою підприємства, врахувавши задачі, які постають перед системою фінансової безпеки, нами було розроблено заходи для підвищення її ефективності.

Таблиця 1.
Шляхи вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємства

МЕТОДИ	ІНСТРУМЕНТИ	ЗАХОДИ
1	2	3
Інституційно-правові	Створення відділу економічної безпеки та його імплементація в організаційну структуру управління підприємством	- запровадження моніторингу рівня економічної безпеки та її складових; - прогнозування ризиків та розробка заходів з їх нейтралізації; - коригування планових показників діяльності у контексті забезпечення економічної безпеки; - розробка системи правил та режимів безпеки.
	Виділення сектора економічної безпеки в межах юридичного відділу	- створення інструкцій про матеріальну відповідальність та захист комерційної таємниці; - моніторинг законодавства та захист підприємства від дій і рішень органів державного управління; - управління інституційними характеристиками безпеки в межах юридичних відносин із контрагентами; - реєстрація документів, прав власності.
Інформаційні	Створення механізму оперативного реагування на загрози інформаційній безпеці та поширення негативної інформації про підприємство	- аналіз, облік комерційної інформації; - створення надійної системи захисту інформації та каналів її проходження; - використання сучасних технологій захисту інформації (систем кодування і шифрування)

МЕТОДИ	ІНСТРУМЕНТИ	ЗАХОДИ
1	2	3
Організаційно-технологічні	Підвищення ефективності управління безпекою	- впровадження на підприємстві міжнародних систем управління якістю.
Економічні	Підвищення економічної ефективності використання ресурсів підприємства	- реалізація заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання господарських ресурсів; - оцінка рівня сучасності та продуктивності матеріально-технічної бази, пошук резервів їх покращення; - підвищення рентабельності активів та конкурентоспроможності підприємства.
	Створення передумов розвитку підприємства	- фінансування заходів із прогнозування розвитку ринкової кон'юнктури, інституціонального регламентування фінансово-господарської діяльності та ресурсного забезпечення
Адміністративні	Забезпечення доступу до ресурсів та ринків	
	Встановлення фізичного захисту та автоматизованих систем безпеки	- введення режимів входу/виходу персоналу та відвідувачів; - створення перешкод для доступу до охоронного майна.
Соціально-психологічні	Підвищення рівня мотивації персоналу в системі безпеки підприємства	- реалізація заходів матеріального стимулювання; - створення ефективної системи морального заохочення працівників; - розробка правил поведінки; - створення атмосфери корпоративного духу

Побудовано автором за джерелом [2]

Отже, для успішного управління фінансово-економічною безпекою підприємства необхідна ефективна система управління фінансами, яка здатна забезпечувати компроміс між інтересами розвитку підприємства, наявністю достатнього рівня грошових коштів і забезпеченням платоспроможності підприємства. У цьому випадку основними стратегічними цілями діяльності підприємства повинна бути: максимізація прибутку; оптимізація структури капіталу і забезпечення фінансової стійкості підприємства; забезпечення інвестиційної привабливості підприємства; поліпшення конкурентних позицій підприємства на ринку.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Процес забезпечення фінансової безпеки підприємства є досить складним і охоплює широке коло елементів, найбільш оптимально поєднавши які підприємство матиме змогу забезпечити свій стабільний розвиток.

Таким чином, для забезпечення успішної діяльності будь-якого підприємства, уникнення зовнішніх та внутрішніх загроз на підприємстві необхідно забезпечити його фінансово-економічну безпеку. В свою чергу для ефективного впровадження фінансової безпеки підприємства потрібно на підприємстві розробити та використовувати механізм забезпечення економічної безпеки. В основі механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства знаходиться системне поєднання певних інструментів, методів, важелів та інформаційно-аналітичного забезпечення, створюваних на базі принципів забезпечення фінансової безпеки, що об'єктивно існують як економічні закономірності, а також виробляються суб'єктами управління фінансової безпеки підприємства для досягнення і захисту фінансових інтересів останнього.

Список літератури.

- Амосов О. Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємств/ О.Ю. Амосов // Экономика и управление. – 2012. - № 1 – С. 8-13.
- Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. // Актуальні проблеми економіки. – №1(91)). – 2009. – С. 98-103.
- Білоус О. В. Сучасна світова фінансово-економічна криза як прояв тотальної кризи системи глобалізму. / О. В. Білоус // Економічний часопис. – 2008. - № 21. - С. 3.
- Бланк І.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – Вып. 10. – 784 с. – (Серия Библиотека финансового менеджера).
- Вакульчик О. Б. Визначення зон економічного ризику на основі аналізу показників економічної безпеки підприємства/ О. Б. Вакульчик, Д. С. Зубицький // Економіст – 2009. - №8. - С. 41.
- Єрмошенко М.М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: препринт наукової доповіді / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячова, А.М. Ашуев [за наук. ред. М.М. Єрмошенка]. – К. : Національна академія управління, 2009. – 78 с
- Загорельська Т.Ю. До проблеми формування системи управління фінансовою безпекою на підприємстві / Т.Ю. Загорельська // Вісник ДНУ. – Сер. В: Економіка і право, Вип.2. – 2013. – С. 243-247.
- Мойсеєнко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом: моногр. / І.П. Мойсеєнко. – Л. : Аверс, 2012. – 303 с.

References

- Amosov, O. U. (2012), "Forming of the system of estimation of financial safety of enterprises", Ekonomyka u upravlenye, vol. 1, pp. 8-13.
- Arefeva, O.V. and Kuzenko, T.B. (2009), "Economic bases of forming of financial constituent of economic security", Issues of the day of economy, vol. 1 (91), pp. 98-103.
- Bilous, O.V. (2008), "Modern world crisis as display of total crisis of the system", Economic magazine, vol. 21, p.3.
- Blank, I. A. (2004), Upravlenye finansovoy bezopasnost'iu predpriyatiya [Management of financial security of enterprises], Elga Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine.
- Vakulchik, O.B. (2009), "Determination of zones of economic risk on the basis of analysis of indexes of economic security of enterprise", Economist, vol. 8, pp. 41.
- Ermachenko, N. M. Goryachev, K.S. and Asuw, A.M. (2009), Ekonomichni ta orhanizatsijni zasady zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstva: preprint naukovoi dopovidi [Economic and organizational basis of ensuring the financial security of the enterprise: the Preprint of a scientific paper], National Academy of management, – P. 78
- Zagorelsya, T. Y.(2013), "The problem of formation of system of management of financial security of the enterprise", Visnyk DNU law and Economics, Vol.2, pp.243-247.
- Moiseenko, I. P. (2012), Upravlinnia intelektual'nym potentsialom [Knowledge Management], AVERS, Lviv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"